

Achtergrond informatie over het jeugdstelsel vanaf 2015.

Bijlage bij raadsvoorstel beleidsuitgangspunten en budgettair kader specialistische jeugdhulp ZIN 2019 en bijstelling budgettair kader 2018.

1. Inleiding

Sinds 2015 zijn gemeenten op basis van de Jeugdwet verantwoordelijk voor de uitvoering van de gehele jeugdhulp voor kinderen, jongeren en hun opvoeders. Het betreft zowel het begeleiden, het behandelen en het beschermen van de jeugd tot 18 jaar. Taken en verantwoordelijkheden die overgegaan zijn van provincie en rijk naar gemeenten zijn:

- Door provincie gefinancierde en geïndiceerde jeugdhulpverlening
- Jeugdbescherming
- jeugd-geestelijke gezondheidszorg
- AWBZ gefinancierde jeugdhulp
- Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling

De Jeugdwet is ingevoerd met als een van de doelen het jeugdstelsel te vereenvoudigen en het efficiënter en effectiever te maken. Uiteindelijk doel is het versterken van de eigen kracht van de jongere en van het zorgende en probleemoplossend vermogen van diens gezin en sociale omgeving.

In dit document wordt kort weergegeven hoe de gemeente deze nieuwe taken vanaf 2015 heeft vormgegeven. Voor een deel lokaal en een deel regionaal met 16 gemeenten in Noordoost-Brabant. Uitgebreidere informatie is te vinden in het door de gemeenteraad vastgestelde beleidsplan jeugdhulp 2015-2018.

2. Jeugdhulp in de regio Noordoost Brabant; visie en uitgangspunten.

Gemeente Uden werkt samen met 15 andere gemeenten als het gaat om inkoop van specialistische jeugdhulp. Voor deze samenwerking is het belangrijk dat er gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke visie. Deze luidt als volgt:

- Elke jeugdige moet de kans krijgen zichzelf optimaal te ontwikkelen. En alle ouders moeten de kans krijgen hun opvoedersrol optimaal vorm te geven, al dan niet met passende ondersteuning.
- Ouders zijn als eersten verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien van hun kinderen en voor de ontwikkeling van de talenten van hun kinderen op weg naar zelfstandig leven.
- De overheid komt pas in beeld als dit niet vanzelf gaat.
- Van de uitvoering vragen we eerdere ondersteuning, zorg op maat en een betere samenwerking rond gezinnen.
- Voor die kinderen en ouders die dat nodig hebben, zorgen we er voor dat er passend en gespecialiseerd aanbod is.

Deze visie gaat er vanuit dat een gezin meer zelf oplost binnen het eigen netwerk. Dat vraagt om een versterking van de informele steun van sociale netwerken (eigen kracht) en algemene voorzieningen. Gemeenten dienen ervoor te zorgen dat ouders, kinderen en andere opvoeders gemakkelijk ergens terecht kunnen met vragen over opvoeden en opgroeien.

Deze visie gaat er ook vanuit dat professionals anders gaan werken. Als een gezin er zelf niet uit komt, kunnen deskundigen het gezin ondersteunen. Uitgangspunt hierbij is dat die ondersteuning zo dichtbij mogelijk, zo kort mogelijk en zo passend mogelijk is. Een groot deel van de vragen van gezinnen is

met licht eenvoudige interventies op te lossen. Voor meer complexe vragen kan het gezin een beroep doen op de gespecialiseerde (jeugd)hulp.

De inzet van gespecialiseerde jeugdhulp zal zo kort mogelijk duren: waar mogelijk wordt deze snel weer “afgeschaald” naar minder gespecialiseerde ondersteuning, vaak dicht bij huis en in de eigen omgeving van gezinnen en kinderen. Voor onze regio is de vastgestelde visie vertaald in meetbare doelen en resultaten, zodat we kunnen bepalen of gewenste veranderingen tot stand komen. Deze zijn opgenomen in het beleidsplan jeugdhulp 2015 –2018 en in de overeenkomsten die met jeugd-hulpaanbieders afgesloten zijn. Het betreft:

- Van een relatief groot beroep op jeugdhulp naar een kleiner beroep daarop en meer beroep op de eigen kracht en netwerk van jeugdigen
- Van te laat ingezette jeugdhulp naar (vroeg) tijdig
- Van zwaardere (specialistische) naar lichtere (ambulant) vormen van jeugdhulp
- Van versnippering naar integraliteit (werken met één gezin, één plan, één regisseur en bijvoorbeeld integrale crisisdienst)
- Van meer naar minder hulpverlening in een gedwongen kader

De doelen zijn dus enerzijds gericht op het hebben van voldoende beschikbare ondersteuning en jeugdhulp en anderzijds op een transformatie van het hele jeugdstelsel. Met name de transformatie verdient de komende jaren nog veel aandacht.

3. Inrichting jeugdstelsel in Noordoost Brabant of hoe werkt het in de praktijk?

Het nieuwe jeugdstelsel is vanaf 2015 opgebouwd uit de volgende pijlers:

a. Sociale omgeving.

Informeel en formeel sociale structuren en algemene basisvoorzieningen.

- De informele sociale basisstructuur gaat over verbindingen tussen mensen en over netwerken. Bewoners zorgen voor zichzelf en elkaar.
- De formele basisstructuur bestaat uit algemene basisvoorzieningen in de gemeente zoals scholen, algemeen maatschappelijk werk, jongerenwerk, sport- en culturele verenigingen, jeugdgezondheidszorg (GGD consultatiebureau en jeugdarts), kinderopvang en peuterspeelzaalwerk.

Jeugdigen en hun ouders/opvoeders kunnen met eenvoudige vragen over opvoeden en opgroeien hier terecht.

Gemeenten zijn er verantwoordelijk voor dat er voldoende algemene en preventieve voorzieningen zijn en dat deze toegankelijk en aantrekkelijk zijn voor alle burgers, ouders en kinderen, met of zonder beperkingen. Gemeenten kunnen zelf keuzes maken over de omvang en inrichting van algemene voorzieningen.

Huisartsen

Naast de beroepsgroepen die zich specifiek bezighouden met jeugdigen en ouders, speelt ook de huisarts een belangrijke rol in de zorg voor jeugd. Deze wordt niet betaald door gemeenten maar hoort in feite wel tot een basisvoorziening.

Op grond van de Jeugdwet mogen huisartsen doorverwijzen naar alle vormen van specialistische jeugdhulp. Omdat wij het belangrijk vinden dat er integraal gewerkt wordt en dat een beslissing over

het inzetten van hulp wordt genomen vanuit meerdere disciplines, vinden wij het belangrijk dat een huisarts samenwerkt met het Basisteam Jeugd en gezin. Daarom hebben wij vaste contactpersonen in onze gemeente vanuit de huisartsengroep en vinden er regelmatig overleggen plaats tussen gemeente, (vertegenwoordigers van) huisartsen en Basisteams Jeugd en Gezin.

b. Basisteams jeugd en gezin (BJG)

In alle gemeenten zijn basisteams of wijkteams ingericht die basisondersteuning en -hulp verlenen bij vragen over opvoeden en opgroeien. Als algemene voorzieningen geen antwoord kunnen geven op opvoedvragen kunnen ouders, opvoeders of jeugdigen contact opnemen met het Basisteam Jeugd en Gezin. Het Basisteam Jeugd en Gezin biedt zelf hulp of kan doorverwijzen naar gespecialiseerde jeugdhulp als deze basis-ondersteuning (tijdelijk) onvoldoende is.

In de gemeente Uden zijn met Ons Welzijn afspraken gemaakt over de vormgeving van het Basisteam Jeugd en Gezin. Zij zijn door de gemeente gemandateerd om een aantal taken op basis van de Jeugdwet uit te voeren.

Voor dyslexie aanvragen zijn aparte afspraken gemaakt via het Samenwerkingsverband primair onderwijs. Er is een dyslexie team die dit soort aanvragen behandelt en eventueel door kan verwijzen naar gespecialiseerde jeugdhulp

Ofschoon basishulp en ondersteuning door gemeenten individueel wordt geregeld, kan dit wel invloed hebben op omvang van specialistische jeugdhulp. Hoe meer ondersteuning vanuit de basishulp geboden kan worden, hoe minder specialistische ondersteuning er naar verwachting nodig is.

c. Specialistische jeugdhulp, gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis.

Specialistische jeugdhulp

Op grond van de Jeugdwet is het noodzakelijk dat gemeenten zorgen voor diverse vormen van specialistische jeugdhulp. We hebben het dan over:

- Zorg zonder verblijf te weten ambulante jeugd- of daghulp op locatie van jeugdhulpaanbieders of in het netwerk van de jeugdige. Hieronder valt ook basis en specialistische GGZ (geestelijke gezondheidszorg) en dyslexiezorg
- zorg met verblijf (pleegzorg, zware en lichte zorg, gezinshuizen en logeeropvang).

Specialistische jeugdhulp kan in twee vormen worden aangeboden namelijk:

- Als zorg in Natura (ZIN). De zorg is dan ingekocht bij diverse jeugdhulpaanbieders. Ouders en jeugdigen kunnen met een verwijzing (beschikking) deze zorg verzilveren bij de jeugdhulpaanbieders waarmee een contract is gesloten.
- Als persoons gebonden budget (pgb). Mensen vraag dan een budget aan en kopen zelf zorg in.

Het inzetten van specialistische jeugdhulp kan niet zonder een verwijzing. Via de volgende wegen kan specialistische jeugdhulp ingezet worden:

- verwijzing van een huisarts, kinderarts of jeugdarts
- verwijzing via het BJG. Gemeente geeft dan een beschikking af
- verwijzing via het dyslexieteam van het samenwerkingsverband. Gemeente geeft dan een beschikking af
- verwijzing via een gecertificeerde instelling of Veilig Thuis

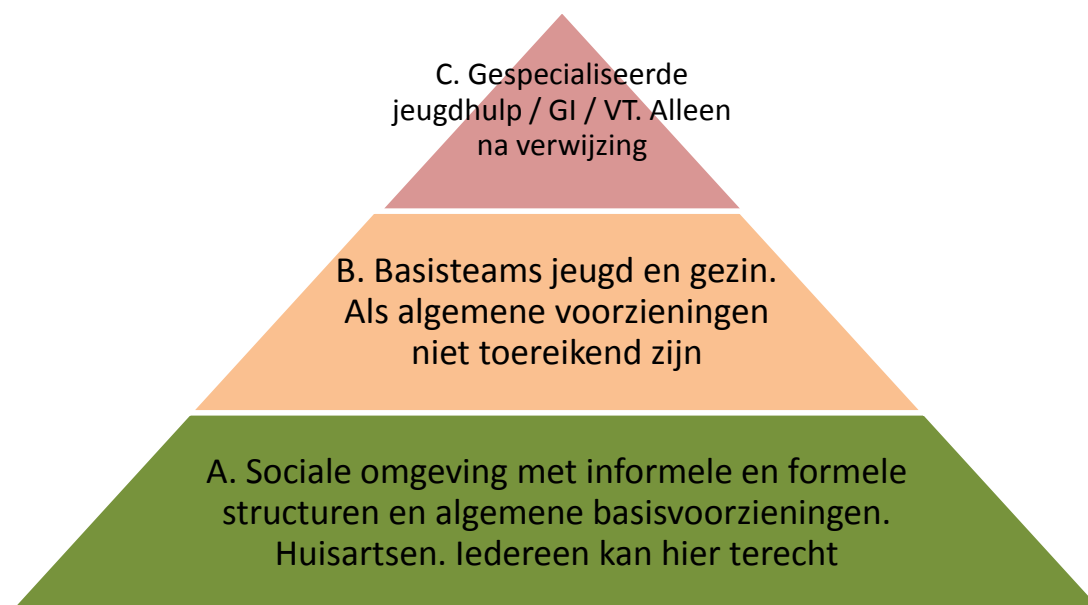
Gecertificeerde instellingen

Naast het hebben van voldoende specialistische jeugdhulp zijn gemeenten ook verplicht om op basis van de Jeugdwet een gecertificeerde instelling (GI) te hebben voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. In onze regio is Jeugdbescherming Brabant werkzaam. Zij voeren de meeste taken op dit gebied uit. Verder hebben wij ook afspraken gemaakt met de William Schrikker Stichting, die vooral werkt op het gebied van kinderen met een beperking.

Veilig Thuis Brabant Noord Oost (VT)

Veilig Thuis Brabant Noord Oost is een aparte stichting. Deze stichting is opgericht door de functies Advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK) en huiselijk geweld samen te voegen. De wettelijke grondslag is neergelegd in de WMO. Het Rijk heeft in de WMO geregeld dat deze functies samengevoegd moesten worden. Centrumgemeente is ook 's-Hertogenbosch. De financiën komen zowel uit de jeugdbudgetten als uit budgetten huiselijk geweld en vrouwenopvang (WMO). Als er een melding wordt gedaan bij Veilig Thuis over kindermishandeling gaat Veilig Thuis onderzoeken wat er aan de hand is en kan vervolgens hulp inschakelen of een melding doen bij de Raad voor de Kinderbescherming.

Schematisch ziet dit er als volgt uit:

4. Regionale samenwerking op het gebied van specialistische jeugdhulp

Voor de inkoop van specialistische jeugdhulp ZIN liggen de afspraken vast in een regionale Centrumregeling jeugdhulp. In deze regeling zijn de afspraken geregeld tussen 16 gemeenten in Noordoost - Brabant. Gemeente 's-Hertogenbosch is centrumgemeente en koopt de specialistische jeugdhulp (ZIN) in. Hiervoor stellen gemeenten jaarlijks een inkoopkader vast. In het inkoopkader staan de uitgangspunten voor inkoop van specialistische jeugdhulp.

Naast specialistische jeugdhulp maakt 's-Hertogenbosch ook afspraken met Gecertificeerde instellingen (GI's) in verband met de taken jeugdbescherming en jeugdreclassering en met Veilig Thuis.

De centrumregeling jeugdhulp loopt nog tot 31 december 2019. Op dit moment vindt de evaluatie plaats. Voorstellen voor een nieuwe samenwerkingsperiode worden medio 2019 aan de gemeenteraad voorgelegd.

5. Landelijke Transitie Arrangementen (LTA)

Verder hebben we ook nog te maken met de zogenaamde Landelijke Transitie Arrangementen (LTA). Dit zijn afspraken met landelijke en zeer specialistische jeugdhulpaanbieders. Voorbeelden hiervan zijn kinderen met eetstoornissen of zeer complexe trauma's en ggz zorg voor doven en slechthorenden of blinden of kinderen die vallen onder het zogenaamde forensisch kader (verwezen door de rechter).

VNG maakt de afspraken met deze instellingen. Verwijzing wordt vooral gedaan door jeugd- en huisartsen en door de rechtbank. Gemeenten moeten de jeugdhulp betalen die afgenomen wordt. Afgelopen jaren is steeds gebleken dat de kosten voor het LTA hoger uitvallen dan verwacht. Deze vorm van specialistische jeugdhulp is moeilijk te beïnvloeden omdat het vooral artsen zijn die deze doorverwijzing doen. In de regio zijn we bezig om te kijken of een deel van deze landelijke specialistische jeugdhulp in de regio ingekocht kan worden omdat dit mogelijk dan goedkoper kan.

6. Plan van aanpak transformatie opgaven (project 2017–2019)

In het najaar van 2016 constateerden gemeenten en jeugdhulpaanbieders dat het “wringt” als het gaat om het arrangeren van passende jeugdhulp. Er zijn dringend maatregelen nodig om tot betere zorgarrangementen voor jeugdigen te komen en om de uitgaven beter te beheersen. De transitie van het jeugdstelsel is afgerond, maar de transformatie moet nog van de grond komen.

De 16 gemeenten en jeugdhulpaanbieders hebben daarom gezamenlijk drie urgente transformatieopgaven benoemd en uitgewerkt, te weten:

- Wonen doe je thuis
- Regionale en complexe zorg
- Toegang op sterkte

Er zijn opbouw-, ombouw- en afbouwmaatregelen geformuleerd om het zorglandschap van de jeugdhulp te transformeren, zodat passende hulp wordt geboden terwijl de uitgaven beheersbaar blijven.

Voor het uitvoeren van dit project hebben alle gemeenteraden in de regio Brabant Noordoost in juli 2017 extra financiële middelen ter beschikking gesteld ter waarde van € 11,7 mln. De aanbesteding heeft wat vertraging opgelopen en wordt nu naar verwachting rond de zomer afgerond. De doorlooptijd van het project is inmiddels verlengd tot juli 2019. In het projectplan zijn ook inverdieneffecten meegenomen. Die worden vanaf 2020 verwacht.

7. Beleidsevaluatie en evaluatie centrumregeling jeugdhulp

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van de centrumregeling jeugdhulp. Deze evaluatie moet leiden tot een voorstel voor de inkoop van specialistische jeugdhulp vanaf 2020.

Het regionaal beleidsplan jeugdhulp 2015–2018 wordt op dit moment ook geëvalueerd. Deze beleidsevaluatie wordt naar verwachting in juli afgerond en komt dan ook beschikbaar voor de gemeenteraden. Omdat de centrumregeling jeugdhulp nog tot 2019 loopt, zal aan gemeenteraden worden voorgesteld om het huidige beleidsplan nog een jaar te laten doorlopen en een nieuw beleidsplan vast te laten stellen voor de periode 2020–2023.

8. Financiën

Voor het uitvoeren van taken ontvangen gemeenten budgetten van het Rijk via de Integratie uitkering Jeugdhulp. In 2015 is in principe de volgende verdeling gemaakt voor besteding van de budgetten:

- 2% uitvoeringskosten voor gemeenten
- 4% innovatiebudget in te zetten voor vormgeving BJG's
- 9% doorstart BJZ. Toegevoegd aan budgetten BJG's
- 21% pgb's persoonsgebonden budget. Het is nl mogelijk om een pgb aan te vragen voor inzet jeugdhulp als jeugdhulp niet via ZIN ingezet kan worden
- 5% LTA
- 55% ZIN
- Overige onvoorzien

Verder worden lokale budgetten ingezet voor de Basisteams Jeugd en Gezin (afspraken met Ons Welzijn) en voor algemene basis voorzieningen.

Sinds 2015 blijkt dat de verdeling van de middelen uit de Integratie Uitkering Jeugd bijgesteld moet worden. Redenen zijn o.a:

- Zorg in natura (ZIN) is ontoereikend. Vraag is hoger dan verwacht
- Het beroep op Landelijke Transitie Arrangementen (LTA) is veel hoger dan verwacht
- Het beroep op Persoons gebonden budgetten (pgb's) is lager dan verwacht
- Extra financiën waren nodig voor Ons Welzijn i.v.m. opheffen wachtlijsten bij lokale BJG's
- Knelpunten bij Veilig Thuis

Lijst met afkortingen/definities

AWBZ	Algemene Wet Bijzondere ziektekosten. Met ingang van 1 januari 2015 gewijzigd. Taken zij toen ondergebracht in WMO, Jeugdwet, ZVW en nieuwe wet WLZ
BJG	Basisteam Jeugd en Gezin
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GI	Gecertificeerde instelling. Een instelling die op basis van de Jeugdwet de functies jeugdreclassering en jeugdbescherming (voogdij en Ondertoezichtstelling) uitvoeren. Certificering vindt plaats door rijksoverheid
Pgb	Persoons gebonden budget
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VT	Veilig Thuis
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSG	William Schrikker Stichting
ZIN	Zorg in Natura
ZVW	Zorgverzekeringswet